

Nr 8

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om kvinnlig tronföljd.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas motionerna I: 540 av herr Bohman (m) och II: 636 av herr Holmberg (m).

Hemställan avser »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla att grundlagberedningen erhåller i uppdrag att utarbета förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa kognatisk tronföljd i vårt land, dock utan att successionen i första led rubbas».

Motionärerna anför att tre typer av kvinnlig tronföljd är tänkbara, nämligen *dels* den »fullt kognatiska» där den tidigare regentens äldsta barn oavsett kön ärver kronan, *dels* den »kognatiska» där döttrarna efterträder sönerna och deras avkomma i en syskonskara, *dels* den »agnatisk-kognatiska» där kvinnan erhåller tronen då dynastin inte har någon man som genom man härstammar från stamfadern. De förordar alltså den andra typen.

Frågans tidigare behandling

Förslag om införande av kvinnlig tronföljd har framförts i riksdagen vid fem av de sex senaste riksdagarna.

I utlåtande 1964 (nr 24) redovisade utskottet frågans behandling i riksdagen 1952 i anledning av då väckta motioner samt inom författningsutredningen. Utskottet anförde att frågan mycket nära berörde principfrågan om statsformen och därför borde ses i ett vidare sammanhang. Då frågan om en genomgripande författningsreform just var föremål för överläggningar och utskottet inte ville tillstyrka en framställning från riksdagens sida som kunde föregripa dessa överläggningar, hemställde utskottet om avslag på motionerna. Åtta ledamöter (4 h, 2 fp, 2 cp) reserverade sig med yrkande om utredning och förslag angående införande av kvinnlig tronföljd utan brytande av gällande succession samt om behörighet för kvinnliga medlemmar av konungahuset att vara regent och ordförande i tillförordnad regering. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I utlåtandet 1966 (nr 12) uttalade utskottet, att de synpunkter som anfördes 1964 alltjämt ägde giltighet och avstyrkte de väckta motionerna. Fyra ledamöter (3 h, 1 fp) reserverade sig med samma yrkande som i 1964 års reservation. Riksdagen följde utskottet.

I utlåtande 1967 (nr 5) anförde utskottet, efter att ha erinrat om riksdagsbehandlingen av frågan 1964 och 1966, att det vidare utredningsarbetet i författningsfrågan uppdragits åt grundlagberedningen, som bl. a. skulle överväga statschefens ställning i en modern parlamentarisk demokrati. Med hänsyn härtill fann utskottet ej skäl till någon riksdagens åtgärd i anledning av de väckta motionerna. Reservation avgavs även nu av fyra ledamöter (3 h, 1 fp) med samma yrkande som tidigare. De anförde bl. a. att det inte är säkert att grundlagberedningen prövar frågan om kvinnlig tronföljd i samband med sina överväganden om statschefens ställning. Motionerna avslogs av riksdagen.

I utlåtande 1968 (nr 12) hänvisade utskottet endast till sina tidigare utlåtanden i ämnet och hemställde om avslag på motionerna. Fyra ledamöter (3 h, 1 fp) reserverade sig för bifall. Riksdagen följde utskottet.

I utlåtande 1969 (nr 10) inskränkte sig utskottet likaså till att hänvisa till de tidigare ställningstagandena och hemställde om avslag på motionerna. Tre ledamöter (alla m) avgav en reservation, vari hemställdes att grundlagberedningen skulle få »i uppdrag att utarbeta förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa fullt kognatisk tronföljd i vårt land utan att rubba den nuvarande successionen». Fyra ledamöter (2 cp, 2 fp) avgav en annan reservation, vari hemställdes att grundlagberedningen skulle få »i uppdrag att vid prövning av frågan om statschefens ställning undersöka vilka grundlagsändringar som erfordras för att införa fullt kognatisk tronföljd i vårt land utan att rubba den nuvarande successionen i första led». Riksdagen följde utskottet.

Utskottet

Under hänvisning till de av riksdagen godkända utlåtanden för vilkas innehåll ovan redogjorts, hemställer utskottet,

att riksdagen avslår motionerna I: 540 och II: 636.

Stockholm den 10 februari 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande: Se under utlåtande nr 7

Reservationer

1) av herrar Sveningsson och Björkman (båda m), vilka anförde:

Vi hänvisar till vad som anförts i de reservationer, som avgetts till ut-

skottets utlåtanden om kvinnlig tronföljd vid flera tillfällen under senare år. Som framhållits i dessa är det inte säkert att frågan tas upp av grundlagberedningen utan särskilt uppdrag. Ett sådant bör därför lämnas. Det bör avse slopande av könsstreck i fråga om tronföljden, s. k. fullt kognatisk tronföljd. Dock bör inte den nuvarande successionen i första led brytas. Vi anser alltså att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 540 och II: 636 anhåller hos Kungl. Maj:t att grundlagberedningen får i uppdrag att utarbeta förslag till de grundlagsändringar som erfordras för att införa fullt kognatisk tronföljd i vårt land utan att bryta den nuvarande successionen i första led.

2) av herrar Larsson i Luttra (cp) samt Nelander och Sterne (båda fp), vilka anför:

Vi hänvisar till vad som anförts i de reservationer, som avgetts till utskottets utlåtanden om kvinnlig tronföljd vid flera tillfällen under senare år. Som framhållits i dessa är det inte säkert att frågan tas upp av grundlagberedningen utan särskilt uppdrag. Ett sådant bör därför lämnas. Det bör avse att i samband med prövningen av frågan om statschefens ställning även utreda slopande av könsstreck beträffande tronföljden, s. k. fullt kognatisk tronföljd. Dock bör inte den nuvarande successionen i första led brytas. Vi anser alltså att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 540 och II: 636 anhåller hos Kungl. Maj:t att grundlagberedningen får i uppdrag att vid prövning av frågan om statschefens ställning undersöka vilka grundlagsändringar som erfordras för att införa full kognatisk tronföljd i vårt land utan att bryta den nuvarande successionen i första led.